

Date: 13th January-2025

DAVLAT TILIDA ISH YURITISHNI JORIY ETISHNING AMALIY
TAJRIBALARI

Bobojonova Dilnoza Oxunjonovna
Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Davlat tili, har bir mamlakatda uning madaniyati, tarixi va ijtimoiy tuzilmasining muhim qismlaridan biridir. O'zbekiston Respublikasi o'zining mustaqillikka erishishi bilan o'zbek tilini davlat tili sifatida qabul qildi. Davlat tili sifatida o'zbek tilining ish yuritish jarayonlariga joriy etilishi esa til siyosatining asosiy tamoyillaridan biriga aylangan. O'zbekiston Respublikasi o'zining qonunlarida va normativ hujjatlarida davlat tilini keng qo'llashni ta'minlashga doir bir qator amaliy choralar ko'rgan. Biroq, davlat tilida ish yuritishni joriy etish jarayonida bir qator muammolar va cheklovlar mavjud bo'lib, bu masala ustida izchil ishlashni talab etadi. Ushbu maqolada davlat tilida ish yuritishni joriy etishning amaliy tajribalari, bu jarayonlarda yuzaga keladigan qiyinchiliklar va ularni hal qilish yo'llari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: davlat tili, o'zbek tili, ish yuritish, amaliy tajriba, normativ hujjatlar, til siyosati, huquqiy jarayonlar, tilni rivojlantirish

Kirish

O'zbekiston mustaqillikka erishganidan so'ng, davlat tili sifatida o'zbek tili joriy etildi. O'zbekiston Respublikasining "Davlat tili to'g'risida"gi qonuni (1991-yil) davlat tili sifatida o'zbek tilining foydalanilishini nazarda tutadi. Biroq, davlat tilini ish yuritish jarayonida keng qo'llash o'ziga xos muammolarni yuzaga keltiradi. Ayniqsa, davlat organlari va boshqa tashkilotlar tomonidan huquqiy hujjatlarni o'zbek tilida to'g'ri va samarali tayyorlashda ba'zi qiyinchiliklar yuzaga keladi. Bunday holat, davlat tili siyosatining to'liq amalga oshirilishiga, shuningdek, fuqarolar va davlat organlari o'rtasidagi aloqalarni samarali qilishga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bois, davlat tili siyosatini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun bir qator amaliy tajribalarga asoslangan yondashuvlar ishlab chiqilishi zarur. Ushbu maqolada, davlat tilida ish yuritishni joriy etishning amaliy tajribalari va bu jarayondagi qiyinchiliklar tahlil qilinadi.

Asosiy qism

1. **Davlat tilida ish yuritishni joriy etishda qabul qilingan normativ hujjatlar** O'zbekiston Respublikasida davlat tilida ish yuritishni joriy etishga qaratilgan bir qator qonunlar va normativ hujjatlar mavjud. "Davlat tili to'g'risida"gi qonun (1991-yil), davlat organlari va boshqa tashkilotlarda o'zbek tilining ishlatilishini mustahkamlashga qaratilgan asosiy hujjatdir. Ushbu qonun, o'zbek tilini barcha davlat organlarida va tashkilotlarida ishlatish zarurligini ta'kidlaydi.

Shu bilan birga, "Me'yoriy-huquqiy hujjatlar to'g'risida"gi qonun (1997-yil)da normativ hujjatlarning davlat tilida tayyorlanishi bo'yicha aniq talablar belgilangan. Bu qonun normativ hujjatlarning tilini to'g'ri tanlash va ularda tilni aniq va tushunarli ishlatishni ta'minlashni maqsad qiladi. Ushbu hujjatlar yordamida davlat organlari o'z

Date: 13th January-2025

faoliyatini to'g'ri tashkil etish va fuqarolar bilan aloqalarini samarali qilish uchun davlat tilini ishlatishga majburdir.

Bundan tashqari, "O'zbek tilini rivojlantirish davlat dasturi" va boshqa normativ hujjatlar ham davlat tilining ish yuritish jarayonlarida keng qo'llanilishini ta'minlashga qaratilgan. Ushbu dasturlar orqali, o'zbek tilining rivojlanishiga doir ilmiy va amaliy yondashuvlar ishlab chiqilgan.

2. **Amaliy tajriba: Davlat tili siyosatini amalga oshirishdagi muvaffaqiyatlar** Davlat tilida ish yuritish jarayonida O'zbekistonning ayrim hududlarida yaxshi amaliy tajribalar mavjud. Masalan, Toshkent shahridagi ba'zi davlat organlari, shuningdek, boshqa hududlardagi tashkilotlar o'z faoliyatini o'zbek tilida samarali amalga oshirmoqda. Bu jarayonlar davomida xatlarni, rasmiy hujjatlarni va bayonnomalarni o'zbek tilida tayyorlashda ilg'or metodlar va texnologiyalar qo'llaniladi.

Xususan, "O'zbekiston Respublikasining Davlat xizmatlari agentligi" o'zining barcha xizmatlarini faqat o'zbek tilida taqdim etmoqda. Shuningdek, ba'zi davlat banklari va yirik davlat tashkilotlari o'z mijozlari bilan o'zbek tilida muloqot qilishni afzal ko'rishmoqda. Ushbu tajribalar davlat tili siyosatining muvaffaqiyatli amalga oshirilganligini va o'zbek tilining ish yuritishdagi o'rnini mustahkallashga qaratilgan samarali yondashuvlarni ko'rsatadi.

3. **Muammolar va qiyinchiliklar** Biroq, davlat tilida ish yuritishni joriy etishda ba'zi muammolar va cheklovlar mavjud. Birinchi navbatda, ayrim davlat organlari va tashkilotlarida o'zbek tili bilan birga, rus tili yoki boshqa tillar ham qo'llaniladi. Bu esa davlat tilining ishlatilishida tartibsizlik va noaniqliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Xususan, ba'zi huquqiy hujjatlarning tarjima yoki ularning ikki tilga bo'lingan shakli fuqarolar uchun noaniqliklar yaratadi.

Ikkinchi muammo esa davlat xizmatchilarining o'zbek tilida rasmiy hujjatlarni to'g'ri yozish va tayyorlash bo'yicha bilim va ko'nikmalarining yetishmasligidir. Bu holat, o'zbek tilining ish yuritishda samarali ishlatilishini cheklaydi va ba'zi tashkilotlarda huquqiy hujjatlarning sifatini pasaytiradi.

Shuningdek, o'zbek tilini ishlatishda texnik imkoniyatlarning cheklanganligi ham muhim muammo hisoblanadi. Ba'zi raqamli tizimlar va dasturiy ta'minotlar, ayniqsa, o'zbek tilida ishlashni to'liq qo'llab-quvvatlamaydi. Bu esa davlat tilida ish yuritishni to'liq amalga oshirishda to'siq bo'lishi mumkin.

4. **Davlat tilida ish yuritishni samarali joriy etish yo'llari** Davlat tilida ish yuritishni samarali joriy etish uchun bir qator chora-tadbirlar amalga oshirilishi kerak. Birinchi navbatda, davlat xizmatchilarining o'zbek tilini mukammal bilishlari va rasmiy hujjatlarni tayyorlash bo'yicha zaruriy treninglardan o'tishlari lozim. Shu bilan birga, davlat tilida ish yuritishning samarali yo'llarini ishlab chiqish uchun davlat organlari va ilmiy tadqiqotchilar o'rtasida hamkorlik kuchaytirilishi zarur.

Ikkinchi yo'nalish, texnik vositalarning takomillashtirilishi, ya'ni o'zbek tilini ishlatishga moslashtirilgan dasturiy ta'minot va platformalarning ishlab chiqilishidir. Bu orqali, o'zbek tilini elektron tizimlar va raqamli hujjatlarni tuzishda samarali qo'llash imkoniyatlari yaratish mumkin.

Date: 13th January-2025

Shuningdek, normativ hujjatlarning aniq va tushunarli bo'lishini ta'minlash uchun, ularning to'g'ri tarjimai va ikki tilning o'zaro mosligi ta'minlanishi kerak. Shu bilan birga, davlat tili siyosatini amalga oshirishda davlat organlarining faoliyatini doimiy ravishda monitoring qilish va natijalarini baholash ham zarurdir.

Xulosa

Davlat tilida ish yuritishni joriy etish, o'zbek tilining jamiyatda va davlat organlarida ishlatilishini kengaytirishning muhim qadamidir. O'zbekiston Respublikasida davlat tilining ish yuritish jarayonida qo'llanilishiga qaratilgan qonunlar va normativ hujjatlar mavjud bo'lib, ular til siyosatini amalga oshirishda asosiy yo'riqnomalar hisoblanadi. Biroq, davlat tili siyosatini to'liq amalga oshirish uchun ba'zi muammolarni hal qilish zarur. Bu jarayonda amaliy tajribalar va izchil yondashuvlar muhim ahamiyatga ega bo'lib, ular o'zbek tilining ish yuritishdagi o'rnini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi. Davlat tilini samarali qo'llash uchun texnik va ilmiy jihatdan qo'shimcha choralar ko'rish, shuningdek, davlat organlari xodimlarini tayyorlash, o'zbek tilining rivojlanishiga katta hissa qo'shadi.

ADABIYOTLAR:

1. Oxunjonovna, B. D. (2023). MAHMUD QOSHG'ARIYNING “DEVONU LUGOTIT TURK” DAGI SHAKLINI HAM, MAZMUNINI HAM SAQLAGAN IDIOMALAR TAHLILI.
2. Oxunjonovna, B. D. (2024). BOZCHILIK ASOSIDA SHAKLLANGAN O 'ZBEK XALQ MAQOLLARINING TAHLILI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(1), 122-125.
3. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ELEKTRON ISH YURITISH: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 235-240.
4. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ISH YURITISHNING HUQUQIY ASOSLARI VA AMALIY AHAMIYATI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 229-234.
5. Oxunjonovna, B. D. (2024). HUJJATLAR BILAN ISHLASHDA O 'ZBEK TILI ME'YORLARINI QO 'LLASHNING DOLZARBLIGI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 247-252.
6. Oxunjonovna, B. D. (2024). HUJJATLARNI DAVLAT TILIDA YOZISHDA TERMINOLOGIYA VA UNING STANDARTLASHUVI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 1-7.
7. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ISH YURITISHNING XALQARO TAJRIBASI VA O 'ZBEKISTONGA MOSLASHUVI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 241-246
8. [O 'ZBEK TILIDA ISH YURITISHNING YANGI TEXNOLOGIK IMKONIYATLARI](#)
BD Oxunjonovna - Problems and solutions at the stage of innovative ..., 2024

Date: 13th January-2025

9. Oxunjonovna, B. D. (2024). O 'ZBEK TILINING RASMIY ISH YURITISH TILIGA AYLANISH TARIXI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 32-37.
10. Bobojonova, D. (2023). ANALYSIS OF IDIOMS THAT PRESERVE BOTH FORM AND CONTENT IN MAHMUD KASHGARI'S" DEVONU LUGOTIT TURK". *Modern Science and Research*, 2(9), 64-67.
11. Bobojonova, D. (2023). THE IMPORTANCE OF UZBEK FOLK PROVERBS. *Modern Science and Research*, 2(10), 670-675.
12. Bobojonova, D. (2023). MAHMOUD QOSHGARI'S" DEVONU LEXICOTIT TURK" AND ITS PLACE IN LINGUISTICS. *Modern Science and Research*, 2(10), 538-540.
13. Oxunjonovna, B. D. (2022). O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA LISSONIY INTERFERENSIYANING KO'RINISHLARI. *PEDAGOGS jurnali*, 14(1), 22-25.
14. Okhunjonovna, B. D. (2023). A Proverb is a Product of Folk Wisdom. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769)*, 1(9), 333-338.
15. Bobojonova, D. (2023). MAHMUD KASHGARI'S WORK" DEVONU LUG'OTIT TURK" IS AN IMPORTANT SCIENTIFIC HERITAGE. *Modern Science and Research*, 2(12), 742-748.
16. Bobojonova, D. (2024). TYPES OF OCCUPATIONS RELATED TO THE LIFE OF THE UZBEK PEOPLE (within the profession of blacksmithing). *Modern Science and Research*, 3(2), 739-746.
17. Bobojonova, D. (2023). THE ROLE OF MAHMUD KASHGARI'S WORK" DEVONU LUG'OTIT TURK" IN THE DEVELOPMENT OF THE UZBEK LANGUAGE. *Modern Science and Research*, 2(4), 568-5672.
18. khunjonovna, B. D. (2024). Comparative Analysis of Proverbs in" Devonu LugOtit Turk" and Currently Available. *Journal of Higher Education and Academic Advancement*, 1(2), 194-198.
19. Bobojonova, D. (2024). MANIFESTATION OF LEXEMES RELATED TO THE PROFESSION OF BLACKSMITHING IN FOLK PROVERBS. *Modern Science and Research*, 3(1), 687-693.
20. Okhunjonovna, B. D. (2024). Analysis of Folk Proverbs Based on Medicine. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(3), 125-131.
21. Oxunjonovna, B. D., & Sadriddinovna, F. N. (2024, December). ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA MAQOLLARNING KONSEPTUAL TAHLIL MUAMMOLARI. In *Uz Conferences (Vol. 2, No. 4, pp. 41-44)*.
22. Бободжонова, Д. (2024). IT IS RELATED TO THE LIFE OF THE UZBEK PEOPLE ANALYSIS OF PROVERBS OF THE MUSICAL PROFESSION. *Журнал универсальных научных исследований*, 2(5), 402-413.
23. Oxunjonovna, B. D. (2024). "SIPOHI", "JANGCHI" LEKSEMALARI HAMDA "SAVDOGAR", "SAYYOH" LEKSEMALARI ASOSIDA SHAKLLANGAN XALQ

Date: 13th January-2025

MAQOLLARI. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 4(4), 331-338.

24. Oxunjonovna, B. D. (2024). OZBEK XALQI TURMUSHI BILAN BOGLIQ KASB-KOR TURLARI (Temirchilik kasb-hunari doirasida).

25. Oxunjonovna, B. D. (2024). TEMIRCHILIK KASB-HUNARIGA OID LEKSEMALARINING XALQ MAQOLLARIDA NAMOYON BO'LISHI.

26. Oxunjonovna, B. D. (2023). MAHMUD QOSHG'ARIYNING «DEVONU LUG'OTIT TURK» ASARI-ILMIY AHAMIYATLI ME'ROS.

27. Oxunjonovna, B. D. (2023). O'ZBEK XALQ MAQOLLARINING AHAMIYATI.

28. Oxunjonovna, B. D. (2024). RESPUBLIKAMIZDA DAVLAT TILI SIYOSATINI AMALGA OSHIRISHNING AMALIY TAJRIBALARI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 44-49.

29. Oxunjonovna, B. D. (2024). ISH YURITISHDA TIL MADANIYATI VA SO 'ZLASHUV ODOBINING AHAMIYATI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 8-13.

30. Oxunjonovna, B. D. (2024). RASMIY USLUBDA O 'ZBEK TILI: HUJJAT TURLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 38-43.

31. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИИ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 26-31.

32. Ikromova, S. A. (2024). INTELLEKT VA IQBOL: KOGNITIV PSIXOLOGIYA. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 99-104.

33. Икромова, С. А. (2024). ОСНОВНЫЕ ОБЩИЕ ПОНЯТИЯ И ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПСИХОЛОГИИ. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 20-25.

34. Икромова, С. А. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МОЛОДЕЖИ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ КРИЗИСЫ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 29-35.

35. Икромова, С. А. (2024). ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЕ ПРОЦЕССЫ И ПАМЯТЬ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 59-65.

36. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIK SALOMATLIK VA UNING JAMIYATDAGI ROLI. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 93-98.

37. Икромова, С. А. (2024). КОНСУЛЬТИРОВАНИЕ И ТЕРАПИЯ ЛЮДЕЙ В СОЦИАЛЬНОЙ СРЕДЕ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 8-14.

38. Икромова, С. А. (2024). ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ПСИХОЛОГА. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 63-68.

Date: 13th January-2025

39. Икромова, С. А. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЯ. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 46-52.
40. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIK YORDAMNING ASOSIY USULLARI: MASLAHATLASHUV VA TERAPIYA. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 87-92.
41. Ikromova, S. A. (2024). EMOTSIYALAR VA ULARNING PSIXOLOGIK TA'SIRI. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 105-110.
42. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNING DAVOLASH USULLARI. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 75-80.
43. Икромова, С. А. (2024). ЭМОЦИИ И ИХ ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ЭФФЕКТЫ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 49-55.
44. Abdurashidova, G. (2024). O'QUVCHILARDA DESTRUKTIV XULQ KO'RINISHLARINING PAYDO BO'LISHI VA UNING OLDINI OLIH CHORALARI. *Medicine, pedagogy and technology: theory and practice*, 2(9), 651-659.
45. Abdurashidova, G. (2024, May). O 'smirlarda destruktiv xulq ko 'rishlari shakllanishining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari. In *CONFERENCE ON THE ROLE AND IMPORTANCE OF SCIENCE IN THE MODERN WORLD* (Vol. 1, No. 4, pp. 5-7).
46. Toymurodov, A. (2023, December). MODERN INTERPRETATION OF PSYCHODIAGNOSTICS AND PSYCHOCORRECTION OF EXTREME SITUATIONS. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" SCIENTIFIC ADVANCES AND INNOVATIVE APPROACHES"* (Vol. 1, No. 5, pp. 71-79).
47. Toymurodov, A. (2023). BASICS OF PROVIDING PSYCHOLOGICAL SERVICES TO MILITARY PERSONNEL. *Академические исследования в современной науке*, 2(24), 148-152.
48. Ikromova, S. A. (2024). JINSIY PSIXOLOGIYA: ERKAK VA AYOL PSIXOLOGIYASI FARQLARI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 277-282.
49. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIYADA ETIKA VA QONUNLAR: PSIXOLOGNING JAVOBGARLIGI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 265-270.
50. Ikromova, S. A. (2024). YOSHLAR VA PSIXOLOGIK KRIZISLAR. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 283-288.
51. Ikromova, S. A. (2024). FREUD VA UNING PSIXOLOGIYA ILMIGA QO 'SHGAN HISSASI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 319-322.
52. Ikromova, S. A. (2024). IJTIMOIIY PSIXOLOGIYA: GURUHLAR VA IJTIMOIIY TA'SIRLAR. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 271-276.

Date: 13th January-2025

53. Ikromova, S. A. (2024). IJTIMOIIY PSIXOLOGIYANING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI. PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI, 2(1), 193-196.
54. Akbarovna, I. S. (2024). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA O 'QITISHDA MULTIMEDIA TEXNOLOGIYALARINING ROLI. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 108-113.
55. Akbarovna, I. S. (2024). BOLALARNING O 'QISH VA YOZISH KO 'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI USULLARI. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 120-125.
56. Akbarovna, I. S. (2024). BOSHLANG 'ICH TA'LIMDA O 'YINLAR ORQALI O 'QITISH: AFZALLIKLAR VA USULLAR. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 126-131.
57. Akbarovna, I. S. (2024). BOSHLANG 'ICH TA'LIMDA INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUVNING AHAMIYATI. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 114-119.
58. Akbarovna, I. S. (2024). STRESS, DEPRESSIYA VA BOSHQA RUHIY HOLATLARNING PSIXOLOGIYADAGI O'RNI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 7-13.
59. Akbarovna, I. S. (2024). PSIXOLOGIK RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA ULARNING AHAMIYATI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 14-19.
60. Akbarovna, I. S. (2024). QAYTA ISHLASH JARAYONI, XOTIRA, FIKRLASH VA MUAMMONI HAL QILISH. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 32-37.
61. Akbarovna, I. S. (2024). IJTIMOIIY MUNOSABATLAR, GURUH DINAMIKASI VA INSONLARNING IJTIMOIIY DAVRANISHLARI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 26-31.
62. Akbarovna, I. S. (2024). EMOTSIYALARNI TANISH, IFODALASH VA BOSHQARISH USULLARI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 20-25.
63. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИИ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 26-31.

